

valtakunnallisen tutkijakoulujärjestämän kautta. Kasvatus- ja koulutussosiologiset tutkijakoulut KTK ja KAVE, myöhemmin ohjelmina KASVA-tutkijakoulussa, vahvistivat kasvatussociologian asemaa kasvatustieteen kentällä, rakensivat yhteistyötä eri yliopistojen välillä ja loivat kansainvälisiä yhteyksiä. Painopisteenä tässä esityksessä on Helsingin yliopisto.

Perustamme esityksen neljälle teesille. Ensiksi, kasvatussociologia on tuonut esiin jännitteitä julkilausuttujen koulutuksen tasa-arvo- ja oikeudenmukaisuustavoitteiden sekä voimistuvan yksilölliseen valintaan, kilpailuun ja mittaamiseen perustuvan politiikan välillä. Toiseksi, kriittinen kasvatussociologia on haastanut kasvatustieteen perinteen, jossa kasvatus ja koulutus nähdään didaktisena ja psykologisena prosessina irrallaan sosiaalisista, historiallisista ja kulttuurisista konteksteista. Feministisestä sukupuolen tutkimuksesta lähtien kasvatussociologia on, kolmanneksi, lisännyt intersektionaalista ymmärrystä koulutuksesta ja sen puitteissa rakentuvista eroista ja eriarvoistumisesta. Neljänneksi, kasvatussociologian teoreettis-metodologinen anti on ollut merkityksellinen.

Väitämme, että koulutuspolitiikkaan kontekstualisoitu etnografinen tutkimus ja historiallis-sociologinen diskurssitutkimus ovat lisänneet ymmärrystä ja vivahteita tilastollisen ja muun kvantitatiivisen tutkimuksen paljastamille kasvatuksen ja koulutuksen ilmiöille. Perustamme esityksen dokumentteihin, aikaisempiin tutkimuskartoituksiin ja tutkimuksiin sekä omiin kokemuksiimme. Pohdimme lopuksi uudenlaisia haasteita, joita nykyiset ja tulevat kasvatussociologipolvet kohtaavat.

Asiasanat: Kasvatussociologia, Historia, Etnografia, Diskurssitutkimus, Tasa-arvo

Sessio 4a/ Session 4a

Nivelvaiheen ohjauksen ja palkkatyön väliset jännitteet nuorisotyöhankkeessa

Minna Vilkman, Mira Kalalahti, Jyväskylän yliopisto

Peruskoulutuksen nivelvaiheessa tapahtuvilla koulutusvalinnoilla on suuri merkitys nuoren tulevaisuudelle, mutta nuoret saavat vaihtelevasti tukea päätökseensä muun muassa huoltajilta (esim. Varjo ym., tulossa). Koulutuksen ohjausresurssia voidaan täydentää kolmannen sektorin palveluilla, erityisesti nuorisotyöllä. Tässä esityksessä tarkastelemme eteläsuomalaisessa koulussa toteutettua nuorisotyön ohjaushanketta, johon kuului kesäsetelirahoitteinen kolmen viikon kesätyöjakso. Nuoret rekrytoitiin kesätyöhön kouluissa, mutta toisin kuin ohjauskeskusteluihin osallistuminen kouluympäristössä, kesätyössä korostuivat työelämän velvoitteet. Kesätyöjaksioon kuitenkin myös kuului matalan kynnyksen ohjaus ja neuvonta kesätyöasioissa sekä yhteishakuvalintojen ilmestyttyä opiskelupaikan vastaanottamisessa.

Tarkastelemme nuorten toimintavalmiuksia (ks. Tani ym. 2019) sekä niiden toteutumista nuorisotyön ja palkkatyön rajapinnoilla. Käsittelemme ohjaukseen kytkeytyvän hallinnan (Foucault 2000) ja nuorisotyölle keskeisen vapaaehtoisuuden välisiä jännitteitä nivelvaiheen nuorisotyössä, jonka osa kesätyöjaksokin on. Nivelvaiheen nuorisotyö on elämisen näyttämö, jossa nuori osallistuu ylläpitämällä, uusintamalla ja neuvottelemalla sosiaalisista käytännöistä (Peltola ym. 2020). Tutkimuskysymyksemme ovat 1) Millaisia toimintavalmiuksia kesätyötoiminta edisti, ja 2) Millaisia epämuodollisen ohjauksen tiloja kesätyötoiminta tarjosi?

Kesätyön näyttämöllä pyrittiin yhtäältä tuottamaan nuorille mielekäs ja yhteisöllinen kesätyökokemus, toisaalta ohjauksen taustalla vaikuttaa yhteiskunnallinen tavoite työllistymisestä. Hetkittäin nuoret vastustivat työntekoa myöhästelemällä, passivoitumalla tai valittamalla, jolloin heitä muistutettiin siitä, että he ovat työsopimuksen sitomia työntekijöitä. Tällaisissa tilanteissa nuorisotyöllinen vapaaehtoisuus vaihtui normatiivisia työntekijähanteita ylläpitäväksi hallinnaksi.

Asiasanat: Nivelvaiheen ohjaus, Toimintavalmiudet, Hallinta, Nuorisotyö

”Huijarit” yliopistossa – Tutkimus yliopisto-opiskelijoiden huijarisyndroomasta ja sen yhteiskunnallisista yhteyksistä

Markku Vanttaja, Hanna Nori, Turun yliopisto

Huijarisyndroomalla tarkoitetaan ajattelutapaa, jossa ihminen pitää itseään osaamattomampana kuin todellisuudessa on. Yleensä ”huijarit” suoriutuvat opinnoistaan ja työstään erinomaisesti saaden tunnustusta muilta, mutta silti he itse uskovat onnistuneensa pelkästään antamaan vaikutelman kyvykkyydestään. Huijarisyndroomaa poteva ei koskaan koe olevansa riittävän hyvä. Menestymisensä jollakin elämänalueella hän tulkitsee johtuvan tuurista ja epäonnistumisensa omista puutteista. Hänen mieltään kalvaa alituinen virheiden pelko ja huoli kykyjen riittämättömyydestä. Yliopistoa voi pitää huijarisyndroomaan altistavana ympäristönä etenkin sen vuoksi, että yliopisto-opiskelussa korostuu jatkuva arviointi, kilpailuhenkisyys ja suorituskeskeisyys.

Tutkimuksessa kysymme, missä määrin huijarisyndroomaa esiintyy suomalaisten yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa ja ovatko jotkut heistä muita alttiimpia kokemaan epävarmuutta omasta osaamisestaan. Erityisesti kiinnitämme huomiota siihen, ovatko epävarmuuden kokemukset ja huijarisyndroomaan viittaavat suhtautumistavat yhteydessä opiskelijoiden luokkataustaan, sukupuoleen ja ikään. Tutkimuskysymyksiin vastaamme vuonna 2022 kerätyn sähköisen kyselyaineiston (n = 5003) avulla. Teoreettisesti tarkastelemme huijarisyndroomaa ilmiönä, joka liittyy koulutuspoliittisten ja yhteiskunnallisten vaatimusten sekä yksilön elämäkokemusten myötä muotoutuneen habituksen väliseen suhteeseen. Huijarituntemuksille saattavat altistua muita enemmän esimerkiksi opiskelijat, jotka ovat lähtöisin työväenluokkaisesta perheestä. Pierre Bourdieun (1995) termein ilmaistuna huijarisyndroomassa on tällöin kyse habituksen ja kentän kohtaamattomuudesta. Toisaalta on myös mahdollista, että huijarituntemuksia on etenkin niillä korkeasti koulutetuista perheistä tulleilla opiskelijoilla, joille vanhemmat ovat asettaneet kovia menestyspaineita.

Asiasanat: Huijarisyndrooma, Yhteiskuntaluokka, Habitus, Yliopisto-opiskelijat

Korkea-asteen opiskelijavalintauudistus lukion ja lukiolaisten silmin

Sirkku Kupiainen, Laura Heiskala, Irene Rämä, Risto Hotulainen, Helsingin yliopisto

Korkea-asteen opiskelijavalintauudistuksen taustalla oli pyrkimys nopeuttaa nuorten siirtymistä lukiosta korkea-asteen koulutukseen mutta myös vahvistaa ylioppilastutkinnon roolia ja vähentää kaupallisen valmennuksen asemaa opiskelupaikan avaajana (Pekkarinen & Sarvimäki, 2016). Uudistukseen kohdistuneen kritiikin erityisenä kohteena olevan pitkän matematiikan korostumisen rinnalla osasy syy sen kriittiseen vastaanottoon on ollut, että ulkoapäin tullee koettu uudistus näyttää